

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Antonii Mariae Gratiani A Burgo S. Sepulchri Episcopi Amerini De Vita Joannis Francisci Commendoni Cardinalis Libri Quatuor

Graziani, Antonio Maria

Parisiis, 1669

Cap. VIII. De dissensione inter Episcopos, & quorundam consiliis à
Commendono repudiatis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9616

De dissensione inter se Episcoporum in Polonia, & quorundam consiliis à Comendano repudiatis.

CAPUT VIII.

APUD Catholicos nihil acre, nihil vehemens, nihil quo stare, atque niti firmè consilium posset, cernebatur. Segnes, & cui vni fidere videbantur, causæ indormientes agebant, & malis haud aliunde majus, quàm ex bonorum mœrore incitamentum. Episcopi, quorum ^{summa} semper in Senatu, & in Republica auctoritas fuit, quique conjunctis viribus, animisque facilè non restitissent modò adversariorum conatibus, sed etiam in officio manere eos, & parere legibus coëgissent, tantâ dissoluti, ac dissipati discordiâ, in tot scissi studia, tantisque in occulto odiis, mutuâque invidiâ dissidebant, ut nemo eorum non reliquis omnibus infensus, invisusque esset. Ita nihil ab his in medium consulebatur, adversariorum amicitiiis, gratiæque fervientes, suæ quisque privatim rei studebat. Jus, ac Respublica in medio jacebat. Duo erant eorum, & ordinis sui, & Senatus totius loco, & auctoritate facilè principes, Jacobus Ucangius Archiepiscopus Gnesnensis, & Philippus Padnevius Episcopus Cracoviensis, ille honore, hic divitiis, & opinione in-

genii præstabat. Inter hos præcipuè , nec obscuræ similtates cùm essent , dispares animis , consiliisque , par cupiditas miscendi , ac turbandi res sollicitabat. Ucangio inhæserant novæ opiniones , quibus inquietabatur animus suâ sponte varius , inconstans , & novis vsque studens rebus , vt si perturbatâ Republicâ invec̃ta nuper disciplina , religioque prævaluisset , exclusâ Romani Pontificis auctoritate , summum se Antistitem , ac Principem sacrorum in Polonia fore , ad summâsque opes perventurum , vt suæ quisque cupiditati blanditur , sibi persuaserat : neque ex hæreticis decerant , qui assentando spei illius alimenta subjicerent. Apud Commendonum is prisçæ religionis studium simulans , deplorabat perditas Catholicorum res , dissidia Episcoporum , cæterorum languentes animos incusabat , Regémque deditum adversariis omnia illis indulgere querebatur. Hunc inde coërcendum minis , ac denuntiacionibus terrendum esse differebat. Catholicos infensos ei esse omnes ob crebras in Magistratibus , publicisq̃ muneribus repulsas , & favorem in adversarios ; nec eorum defutura studia , si se ipse Romani Pontificis nomen , auctoritatémque præferens , Ducem præbuisset , ac Regem ipsum ingenio timidum , atque audenti opportunum , metu subactum , sibi obnoxium fecisset , scilicet his consiliis averti Augustum à Pontifice , tradique hæreticis , atque ita suas procedere rationes , cogitatâque cupiebat. Padnevius quoque idem de

Rege terrendo, quamquam diverso animo suadebat. Neuter publico bono, sed suæ quisque rei tendentes, privata consilia habebant, ad ea aptam sibi facere Rempublicam cupiebant. Hic auctoritate, & gratiâ Regis tantus paulò antè fuerat, ut omnia arbitrio suo subjecta haberet. Eâ non deciderat solùm, sed ut plerumque acrius ex magna benevolentia exurgit odium, invisus, suspectusque irâ, atque invidiâ æstuans agebat. Et superbus, atque indomitus animus, & dominari assuetus, eminentibusque inter cæteros, opibus subnixus quiescere non poterat. Regem sibi magno aliquo periculo, metuque implicandum callidè rebatur, tum aut necessitatibus compulsus ultro ad se venturum, aut locum sibi ad violationem ex eo aliquem futurum sperans. Eum igitur accusans apud Commendonum magnis criminibus ut reum agebat, nihil leniter agendo profecturum, opponendas formidines, intentandas minas, denunciandum periculum esse. His infirmum, & fractum animum, & ex conscientia omnia timentem in fide, atque Pontificis Maximi futurum. Nihil fallebant hæc consilia. Commendonum, qui & ipse per se satis utriusque ingenia tractando perspexerat, & percunctationibus, quibus primum semper tribuere tempus consuevit, aperta & explorata omnia habebat. Itaque longè aliâ, quàm quâ ipsi voluissent viâ ingressus, Regem non asperandum minis, quæ nisi prompta vis ad cogendum adfit, plerumque vanæ evadunt,

aut in intempestivè feroces recidunt: sed crebris orationibus hinc confirmabat adversus metus quosdam, qui ei à falsis, callidisque hominibus ostentabantur; hinc monebat, ne ipse se, Regnumque in id discrimen ultro conjiceret, quod connivendo, atque indulgendo, vitare posse confideret. Quippe sic quidem contrahi, majoraque in dies incrementa capere id malum, constare. Quid hac temerariâ licentiâ decedendi à fide, quam majores nostri de divinis rebus habuere, fieri aliud, quàm jus, morem, leges publicas sperni, infringi, subverti? Regni fundamenta subrui, ac labefactari? Adimi Regibus vires, ac tradi multitudini, & seditiosissimo, ac audacissimo cuique adjungi? Eo ipso, quòd ille sæpe quereretur esse quosdam, quorum apud nobilitatem auctoritas valeat, ut illi plus privatim, quàm Senatus, ac pene quàm ipse Rex polleant: propterea quòd iis multitudo fidat, eorumque orationi assentiatur, admoneri eum, & ad cogitationem rerum suarum converti debere, nec ultra parti invalescere eorum audaciam, qui excussâ omni legum reverentiâ ex libidine sua omnia agant, cœtus cogant, Concilia habeant, concionibus seditiosis homines à vero Dei cultu ad peregrinas ceremonias, & perniciosos errores avertant; qui denique sibi tantos spiritus, tantam arrogantiam sumpsere, ut pæne jam nec ferri, nec corrigi posse videbantur. Ad hoc Dei quoque metum injiciebat, cum numinis sui vindicem, ultorem-

injiciebat

» que , seu neglectæ , seu pollutæ religionis futu-
 » rum , tantóque graviores pœnas ab iis repetitu-
 » rum , qui veluti in custodia locati legum , ac pu-
 » blicorum sacrorum sunt , quanto eos celsiores
 » inter mortales honore , imperióque præstare , ac
 » præfulgere voluit ; nam in minuenda , violandá-
 » que divinarum ceremoniarum disciplina , Deique
 » opinione , aut jussis perversendis , qui alios , cum
 » possint , ab impio ausu non coërcent , exitiosius
 » peccare , quàm illos ipsos , qui alienâ fraude in-
 » ducti , mentis errore labuntur. Excitabat præter-
 » ea illum parentis sui summi viri , ac Regis in il-
 » la propulsanda peste diligentiam , ac pietate ; in-
 » terdum vicinæ Germaniæ , & tum maximè fla-
 » grantis Galliæ ruinas , cladésque memorans , vt ex
 » alienis malis vtilia sibi exempla caperet , hortaba-
 » tur. Episcoporum verò gratiæ reconciliandæ ma-
 » gno studio , curaque intendit , rei cum spissæ spon-
 » te suâ , nodisque inextricabilibus plenæ , tum eo
 » difficiliore , quòd palam amicitia , & benevolen-
 » tia simulabantur , odium , & obtrectatio in occul-
 » to erant. Ipse & singulos monendo , rogando ,
 » obtestandóque castigavit , & omnes in vnum coa-
 » ctos multis sæpe , & gravibus verbis , est adhor-
 » tatus , vt communem causam communibus con-
 » siliis agerent , neu se , neu dignitatem suam per-
 » tinaci discordiâ proderent , ad eamque everten-
 » dam , gradum , aditumque hæreticis ipsi facerent.
 » Si consentientibus studiis , animisque amplexi
 » Rempublicam fuerint , non magno negotio vul-
 nera

nera Ecclesiæ in eo Regno à paucis hominibus «
 imposita sanari, & legibus, quas majores eorum «
 ad sancendam Ecclesiastici ordinis majestatem, «
 firmandamque religionis fidem piè, sapientèrque «
 condiderunt, vim suam reddi, & aut falsa animi «
 opinione deceptos revocari, aut nimia ambitio- «
 ne, & cupiditate provectorum cohiberi, & sub le- «
 gum jura compelli ab iis posse: Sed quo majores «
 in Republica opes eorum, quo honor, dignitaf- «
 que præstantior esset, eo promptiùs privatas si- «
 multates pro publica salute deponere, & patriæ, «
 & religioni, quæ tam ab dissidio eorum, quàm «
 ab alieno scelere graviùs laboraret, remittere de- «
 bere. Id ab iis fidem, id munus, atque officium «
 ipsorum postulare, id Regem, id Senatam velle, «
 id omnes bonos flagitare. Quem quidem Regem «
 ne quidquam ab singulis, aut incusari, aut appel- «
 lari, si vniversi disjuncti, dissipatìque sese ab ad- «
 versariis obterendos, atque subigendos vltro tra- «
 derent, qui vt intenti, vt vigilantes videantur, «
 somno, ac socordiâ Catholicorum fieri, & auda- «
 ciâ, & consensu eos, non viribus terribiles esse. «
 Hujus generis orationibus sicut planè mederi im- «
 butis pravâ æmulatione, atque invidiâ animis «
 non potuit, ita est affecutus, vt alios adjungeret «
 sibi, alios verecundiâ obstrictos contineret, æ- «
 quioribusque & erectioribus ad omnia vteretur. «
 Per hæc, taliâque cum magnam sibi fidem, at- «
 que existimationem apud Regem, apud omnes «
 fecisset, multa salubria in Republica hortatu, at-

Q

que consilio ejus acta, multa, quæ evertendæ pietati fuissent, rejecta sunt. Cùm tributum Rex decerni sibi extraordinariæ magnæ pecuniæ in sumptus belli, quo tum à Moscis, trans Boristhem carpebatur, vehementer cuperet, hæretici per factiosos, ac populares homines rem impediebant. Id callidè molientes, vt inde concessi tributi mercedem decretum abrogandis, aut infirmendis legibus, quæ contra nova invehentes sacra, aut de veteribus quidquam mutantis sunt, auferrent. Etenim hoc vno telo multis in locis petita, gravissimèque vulnerata religio est. Nam capti, percitiquè pravis erroribus populis jus, quibus velint ceremoniis res divinas procurandi, ac de Deo, vt cuique visum sentiendi, loquendique à Regibus pretio mercati sunt. Et Reges ipsi proditam religionem à cultu, & pierate abductam ad præmium, & quæstum transfulère. Nil ergo mirum, si tempestate nostrâ sæpe evenisse videmus, vt & populi irato, & majestatis suæ violatores vlciscente numine, omnibus discordiarum, ac bellorum cladibus affecti sint, & Reges, quam semel multitudini licentiam peccandi in Deum, & in majorum instituta, empti, ac deliniti pretio laxavere, ad eam ne adversus se quidem ipsos cohibendam potentes inde fuerint: justamque illis ea in pœnam verterit, vt intestinis seditionibus, suorumque factionibus vexati, vno tempore, & imperii vim amiserint, & exhausti sumptibus inopes, atque egentes, vsque

obsequi vulgi studiis, & turbulentissimi, & audacissimi cujusque libidini obnoxii agere cogantur. Id tum ne fieret vna obstitit vigilantia Commendoni, atque industria, quâ factum est, vt & Rex pecuniæ collationem, quam voluit, sit consecutus, & animadversâ fraude, ac malitiâ hæreticorum, etiam in posterum intentiores ad cavendum, & Rex ipse, & Catholicorum Principes fuerint.

*De Bernardino Ochino, hæreticisque aliis per
eum à Polonia pulsis.*

CAPUT IX.

PATEBAT eo tempore Polonia non civium modò, sed exterorum quoque licentiæ, quorum erat omnium mira impunitas. Quicumque aut ob noxam, malumque in religione sensum, patriâ pulsus, aut ne sub legibus viveret sponte profugus, in Poloniam se veluti in asylum conferebat. Ibi nemini deerat ex nobilium numero aliquis, qui in fidem receptos tegeter, foveretque, alii insitâ vanitate ingeniis, alii rerum ipsarum novitate illiciebantur. Ex Germania, Gallia, Italia corruptores aderant, ac prohibente nemine, & inanissimo quoque dictis applaudente, sua quisque somnia venditans, cœtus æmulantium studia profligatæ doctrinæ habebant, & li-